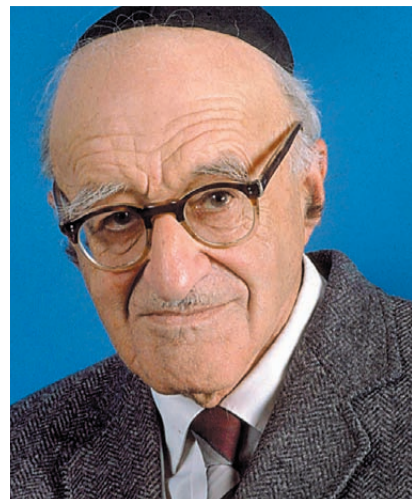

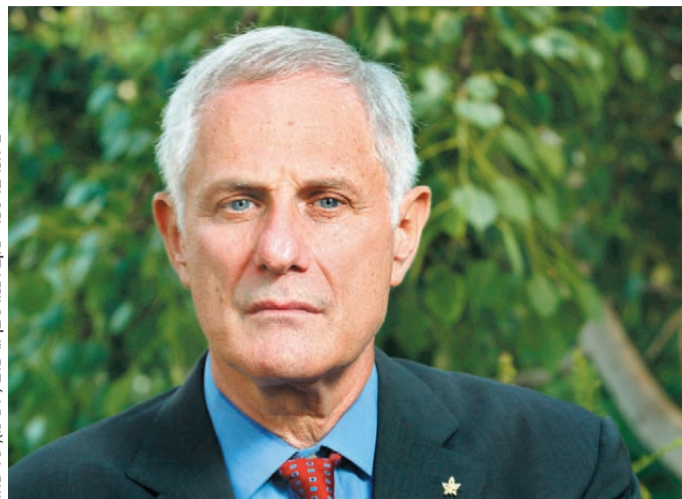
גלילאו, אבי מהפכת הידע. "צריך לשמוח על אוניברסיטאות מחקר ברוחו"

פרופ' ישעיהו ליבוביץ. "הוא היה חכם מאוד, אז אני חושב שהיה מסכים איתו"

בנימין נתניהו בנאומו נגד האוניברסיטאות, 1997 (עם רקטור האוניברסיטה העברית אז, פרופ' חנוך גוטפריד). "שלטון הרי לא רוצה שפריעו לו כלשטו"

פרופ' צבי גליל, הנשיא המודח של אוניברסיטת ת"א. "ביטוי לכך שהכוח כבר לא בידי הפרופסורים"

את זה בגרמניה, כשקבוצה קטנה של אנשים שנבחרו באופן דמוקרטי הפכה 60 מיליון גרמנים לרוצחים בפועל או כפרי טנציה; ראינו את זה במשטרים מאאורי מסך הברזל; תעמולת הצריכה האמריקאית היא אותו דבר, ובעצם כל תעמולה מס' חרית מוכיחה את זה. וככל שאמצעי התקשורת משתכללים, כך זה גדל והולך. האדם במאה ה-21 שטוח, 24 שעות ביממה, בחריזה למוח שלו, חרירה שממירה רבה מאוד מעצבת את רצונו ואת מחשבתו. אין אדם שלא מרגיש את זה."

השינויים האלה ארוגים במהפכה המדעית, זו שהזניקה את המין האנושי קדימה אבל גם מגלמת בחובה את סכנת השמדתו. ליבוביץ, באותו אישקט שמאפיין את דבריו, קם לפתע, ניגש אל הלוח בהדרו ומצייר גוף שעולה בעקביות – ואז מונק בדי רות. "זו אוכלוסית העולם", הוא מסביר, "ומאז המאה ה-18 היא בעלייה תלולה. זו תוצאה של המהפכה המדעית, שבה גלילאו החזיר לתרבה את ההבנה שהנאי היחיד לקבלה של דבר כידע לא שאפשר לברוק אותו בניסוי. מספיק בני אדם הבינו שאי אפשר לסמוך על כתבי קודש או על תחושות בטן, ושיש רק דרך אחת לקבל מידע על העולם – הדרך המדעית. ההבנה הזו הובילה לכל ההתפתחויות בטכנולוגיה, ברפואה, בחשמל וכו' וגורמה לכך שהמין האנושי התרבה וכיסה את פני הארץ.

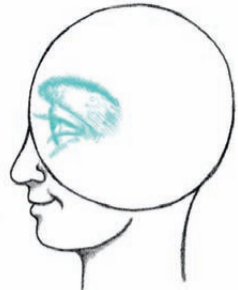
חלק גדול בחזית האנטי-אוניברסיטאית נובע מכך שיש קנאה וצרות עין לנוכח האינטליגנציה של האנשים החכמים. אני לא אומר של הפרופסורים חכמים, אבל ההילה של המלומד מרגיזה בני אדם. אנשים מוכנים להכיר בזה שהם עניים – אבל אף אדם לא מכיר בכך שהוא לא חכם, זה העלבון הכי גדול"

אני מדמיין עצמאות קיצונית: זה לא רק שלמדינה יהיה אסור להתערב באוניברסיטאות, גם לאנשי האוניברסיטה אסור יהיה להיות מעורבים בפעילויות כלכליות. גם על העיתונים יחולו הגבלות – אם הרשות היודעת תכלול עיתונים, אלה יהיו עיתונים בלי פרסומות; ברגע שאתה מקבל כסף מחברה, אתה לא עצמאי"

"ממקביל התרחשה מהפכת התעמולה, שהיא אנטי-תוחה להגנת הידע, והמהפכה הגליליאנית, ובשילוב עם המדי פכה הורענית – היא הורסנית. כמו שמהפכת הידע הובילה לגידול האוכלוסייה ולשיפור החברה, יכול לקרות גם תהליך הפוך, והשילוב הזה ישמיר את המין האנושי. אין שום כתב ערבות שהמין האנושי יישמיר את עצמו".

התאגידים והאוצר הורגים את המחקר

מטרה גלובלית נגד פצצות אטום ליבוביץ אוילי לא יכול להקים, אבל הוא מנהל קרב מתמשך ועיקש לפיתוח מנגנון הגנה אחר, שיוכל לעמוד איתן מול כוחה הגובר של התעמולה: "הרשות הרביעית", שתצטרף לשלוש הרשויות הקיימות – המהוקקת, המבצעת והשופטת. ליבוביץ קורא לה "הרשות היודעת", זה שם אירוני מעט, משום שזו הרשות שמחפשת את הידע, להבדיל משלוש הרשויות האחרות, היא אינה משוכנעת שהיא מחזיקה בידע. זו הרשות השואלת, החוקרת, הספקנית, הבורקת והמנסה. זה הגוף שישאיר את מהפכת הידע בנתיב החיובי שלה, נכנר כל הכוחות השליליים. הרי שנת האז, לפי ליבוביץ, תכלול את העיתונות ההופשית ובעיקר את אוניברסיטאות המחקר; לא גופי מחקר אחרים או מוסדות השכלה גבוהים שממשיכים ידע פרקטי, כמוון צרי כיום ואינטרסים, אלא אוניברסיטאות שמחפשות ידע לשם הידע. בתחון של ליבוביץ, כפי שהעולם רבך כיום בעקרונות הפרדת הרשויות, ששומרו על שלוש הרשויות הקיימות מפני התערבות חיצונית, גם הרשות היודעת צריכה להיות עטופה

מתבונן על העולם החדש

שיזף רפאלי

העם נגד מדיה עוינת. בעצם, לא העם – אני. יותר מדי אנשים, ביותר מדי מקומות, מתייחסים לאמצעי התקשורת בלשון נקבה יחידה. "מדיה חברתית", "מדיה עוינת", "מדיה חדשה". אבל מדיה הם רבים, וזהו הריבוי של המדיום, לא צורת הנקבה שלו. מדיום אחד, הרבה מדיה, ולא מדיום אחד וחברתו המדיה... מי שלא מבחין בין יחיד לרבים, שלא יכתוב באמצעי התקשורת. כלומר במדיה. השימוש במדיה כנקבה הוא שיבוש, והוא נשמע רע – בעיקר אם הוא נועד להתקשטות במילה לועזית הנשמעת אינטליגנטית. בפועל, זהו נזם זהב באף חזיר.

רְגֵשָׁת שעושה אלרגיה אבל לא מורה על המחלה – ראוי שיתעלמו ממנו. המדיה הנקבה רק מזמינה את השיבוש אופייני וקשה עורף, וכיאה למי שעיסוקו מדיות (ומה הריבוי שלהם? "מדיותים"?). היא לא לבד, כמוכן; יש עוד צירופים שמעידים על בורות, רשלנות לשונית וחוסר השיבה, ובהם "מידע אינפורמ" טיבי ו"עולם גלובלי". מעוררי הלחלה, אבל פופולריים.

הרשת היא בית חם לאהבת השפה וליצירתיות לשונית כבר מראי שיתה. בלשנים, סוציולוגוטיסטים וסתם חרי לשון היו בין הראשונים לזהות את איכות האינטרנט. קבוצת השיח "Linguist" היתה קהילה וירטואלית מעניינת, משתפת וסוערת, עם מאות חברים שהתכתבו באמצעות המחשב כבר בשנות השמונים, עשור לפני האינטרנט, נט, ופורומים המקושרים לשפה פועלים בכל הפלטפורמות הווירטואליות. האתר urbandictionary.com וכן דומותו העברי (הדגפלי) durbanot.com הם מקום מפגש משעשע ויצירתי להתחדשות הלשון ולי-צירת מושגים חדשים. גם בכל אלה ניגש קרפטיביים לרסורפטיביים – בין אלה המתכבים תשובה נכונה, אבויי הרקדוק, לאלה העוסקים בתיאור הקיים, שגרידי חוכמת המדיום.

אבל המדיה בנקבה אינה ריזן המת' נהל בין שתי האסכולות האלו, אלא בסך הכל עוד הדומנות להבדיל שלא לצורך – אבל לא הכוחי שאחרי רבים להטעות. והלא זה בדיוק העניין: מדיה הם רבים, לא יחידה.

מדיה הישבוש טוענים שהשימוש במדיה כנקבה מופיע בכמה מילונים, והשאקארמיה ללשון עברית קיבלה איוז מוש בלועזית, שיכול להיות נוה ומועיל לסטטוס, לעול לגרום נזק אם הוא נעשה לא נכון. כמו במקרה של המדיה.

לא הוגן סתם לתקן. נד' רשות קצת סלחנות וקצת חמלה, בעי' קר בחברת מהגרים עם שפה מתוהשת.

המדיה החדשים משנים את השפה ואת האופן שאנחנו משתמשים בה. יש לנו בורק איות, ואגרות קומיץ מלים נר' דפות. אנחנו מחליפים גופן בקלות, אבל קשה יותר לנקד. יש מגבלות אורך, כמו 140 התווים של טוויטר, ושימוש ברי' גשונים (emojicons), ובראשם הסמילי' המפורסם והשינויים דורשים כל הזמן שמות חדשים. איך קוראים לורבבית של הפייסבוק? מה שמו העברי של טוויטר? פה ושם כבר היו שמות עבריים שת' פסו. הטלפון אמנם לא נהפך לשחררוק, אבל המחשב דחק את הקומפיוטר, ובצרו יש לנו כונון, מרפסת, מסך, עכבר ואפילו

אנחנו אליטה, זו עובדה – לא קללה

במאמרים שלו בנושא ליבוביץ אומר מפורשות: יש לחזור למגדל השן, "האקדמיה – לאקדמאים". ראשית, הוא מס' ביר, בגלל מי שחם, בגלל צימאון הידע הבסיסי שלהם, שהוא קו ההגנה הראשון. "חלק גדול מהאנשים שאני מכיר הלכו ללמוד כי הם לא יודעים ורוצים לדעת, זה מה שמייחד אותם. זה לא שחם לא רוצים כסף, אבל זה לא מה שמוביל אותם בחיים. יש להם אינטרס אחד, ואני חושב שצריך שיהיה מגדל שן כדי לשמור על המעטס האלה. אתה יכול לקרוא להם אליטה או פראיירים או יודמים, אבל חשוב לשמור עליהם". לא בטוח שהם עצמם יודעים את זה. "הרבה חברים שלי ואנשים שאני מעריך את דעתם לא חושבים כמנוי. הם חוש' בים שצריך לרדת ממגדל השן, להראות כמה אנחנו רלבנטיים ולרכוש את דעת הקהל, זהו נושא הבוטנון; אם לא תהיו רלבני' טיים, לא תקבלו כסף. אני חושב שאי אפשר להסביר – לא בכ' ריית מלאכי ולא בסנימנטק בתל אביב ולא בכנסת – מה אנשים שעוסקים ביסודות תורת הקונטים עושים, ואי אפשר להסביר למה זה רלבנטי. לכן אני אומר שצריך להסתגר במגדל השן". הוא שוב חוזר לבית המשפט, ולמרות מעמדו המתכנס משמעותית נאחז בו כדוגמה הטובה ביותר בסביבה. "יש חסר פטים הם אליטה במגדל השן. אף אחד לא יכול לגעת בהם, הם מכובדים וקוראים להם בגוף שלישי 'כבוד הושפט'. מצד שני, כל אחד יכול להיות שופט אם יש לו הכישרון, זו לא אליטה כמו מלומה. לבני אדם שונים יש יכולות שונות – יש כאלה ש' כולים להיות מנחים מעולים בטלוויזיה אבל לא יכולים להיות פרופסורים מולטילוגיה מולקולרית. כל קבוצה שיוודעת משהו שאחרים לא יודעים או מוכשרת למשהו היא אליטה. כמשי' תמשים באליטה כשם גנאי בעצם עושים תעמולה, משכנעים שאליתה זה דבר איום ונורא ושצריך להילחם באוניברסיטות ובכתי המשפט. בסוף עוד יעלו עם קרדומים על בית המשפט או על האוניברסיטה ויהרסו אותם, כי הם אליטה.

"התמקפה האישית על הפרופסורים היא שגויה. אנשים לא מבינים שהמלחמה על עצמאות של האוניברסיטאות חסונה לתושבי שדרות לא פחות מלתושבי תל אביב. ככל שהעצמאות של האוניברסיטאות תקטן, ככל שהרשות היוד' עת תחילש – כך יהיה רע יותר לשכבות החוקות וגם ללח' שות. זה אפילו לא יהיה כל כך לפרופסורים עצמם".

הקו המנחה העיקרי של ההמנגנון החדש, תהא צורתו אשר תהא, הוא ש'עמץ האוניברסיטה לא צריך להיות תלוי בשום דבר אחר חוץ מיכולתה לייצר ידע. זה צריך להיות תלוי בשום היודי". מבהחינה היות, וההשפעה של אוניברסיטה בחברה היא לא רק במספר האנשים שמפיעים בטלוויזיה על תקן הפרופ' צורים, אלא גם בבוגרים שפועלים בחברה, בכתיבה של אנשים

אני מתקן כל מי שעושה שימוש מוטעה במילה מדיה. ההבחנה בין מדיום אחד למדיה רבים חשובה בעיניי, ואני תובע אותה גם מאחרים

איור: יתרון וסקמן